

Світлана ДЮКАРЄВА,

кандидат юридичних наук, асистент
кафедри цивільної юстиції та адвокатури
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого

ОСОБЛИВОСТІ ЗАКРИТТЯ ПРОВАДЖЕННЯ У СПРАВІ ПРИ ВІДСУТНОСТІ ПРЕДМЕТУ СПОРУ

Стаття 255 ЦПК України передбачає підстави, наявність яких зумовлює вчинення судом такої процесуальної дії, як закриття провадження у справі. В якості однієї з них передбачена відсутність предмету спору по цивільній справі. Специфічність такої підстави полягає, уявляється, у з'ясуванні під час розгляду справи тієї обставини, що при належному відкритті провадження у справі під час її розгляду відбулось з'ясування факту відсутності предмету спору. При цьому цивільне процесуальне законодавство не визначає часові межі існування такої відсутності.

Вказана підстава закриття провадження у справі може застосовуватись судом, виходячи із змісту вищезазначеної норми, у випадку звернення до суду при зловживанні процесуальними правами за відсутності дійсних спірних правовідносин з метою штучного безпідставного ініціювання позивачем виникнення цивільних процесуальних правовідносин, поняття та ознаки яких були предметом наукових обговорень [1]. Разом з цим, застосування зазначеної підстави закриття провадження у справі є можливим і за умови відкриття провадження у справі за умови наявного предмету спору, але при вирішенні справи предмет спору з тих чи інших причин припинив існування. Прикладом може служити одна з цивільних справ, що розглядалась Орджонікідзевським районним судом м. Харкова. Обставини справи є наступними. Банківська установа звернулась до суду з позовом до відповідача про стягнення заборгованості за кредитним договором [2]. Від відповідача надійшла заява про закриття провадження по справі у зв'язку з погашенням ним заборгованості та відсутності, внаслідок цього, предмету позову.

Звертає на себе увагу те, що провадження по справі відкрито 14 серпня 2023 р., а ухвала про закриття провадження по справі постановлена 1 лютого 2024 р. Тобто розгляд справи тривав біля шести місяців. В такому випадку при зверненні до суду позивач, природньо, сплатив судовий збір та, за необхідності, і інші судові витрати, пов'язані із розглядом справи. З урахуванням цього як висновок суду, так і положення національного законодавства про відсутність підстав для відшкодування судових витрат, понесених позивачем, вважаю не логічними. Обґрунтовується такий висновок наступним.

В даних тезах виступу вказувалось, що закриття провадження у справі

внаслідок відсутності предмету спору може мати місце як при зверненні до суду безпідставно, за відсутності вказаного предмету, так і при існуванні дійсних спірних правовідносин. Останнє і мало місце у зазначеній вище справі, яка розглядалась судом декілька місяців. В цьому випадку мала місце процесуальна діяльність суду та учасників справи, розгляд справи неодноразово відкладався та, врешті-решт, її розгляд закінчено без ухвалення рішення по суті спірних правовідносин. В таких випадках законодавче положення про відсутність підстав для відшкодування сплачених позивачем судових витрат навряд чи можна вважати справедливим. Заборону відшкодування судових витрат при закритті провадження у справі внаслідок відсутності предмету спору можна визнати справедливою в тому випадку, коли така процесуальна дія вчиняється до або під час підготовчого засідання, коли відсутність предмету спору стала наявною до розгляду справи по суті.

Разом з цим, неможливість відшкодування судових витрат у зазначених випадках може стати поштовхом для відповідача ліквідувати спірні правовідносини шляхом добровільного виконання заявлених позивачем судових витрат, що мало місце у вказаній вище справі. З іншого боку, виконання умов позовної заяви відповідачем повинно відбуватись на етапі підготовчого провадження, якщо доцільно ставити питання про існування процесуальних «пілг» у вигляді заборони відшкодування з відповідача сплачених позивачем судових витрат.

1. Гусаров, К. В. Цивільна процесуальна правосуб'єктність як наукова проблема. *Проблеми законності : республ. міжвідом. наук. зб.* – Х., 2002. – Вип. 55. – С. 53–60.

2. Ухвала Орджонікідзевського районного суду м. Харкова від 01 лютого 2024 р. по справі № 644/5605/23. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/116759847>.

Олексій ЗАЙЦЕВ,

кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри кримінального права
Національного юридичного
університету імені Ярослава Мудрого

КРИМІНАЛІЗАЦІЯ КОЛАБОРАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ: ДОСВІД ЛИТОВСЬКОЇ РЕСПУБЛІКИ

*Дослідження за підтримки НДФУ
(проект №2021.01/0106)*

Верховна Рада України прийняттям Закону від 15.04.2014 р. «Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України» офіційно визнав тимчасову окупацію рф Кримського півострова з лютого 2014 р. Водночас, жодної спеціальної норми